

■ Вуснамі дзіцяці

ДЗЕСЯЦЬ КАПЕЕК

Я ішла пехам дадому са школы. Кожны дзень я раблю так. Да школы — тры прыпынкі. Вядома, можна пад'ехаць тралейбусам ці аўтобусам. Але там шмат людзей, цесна. А на вуліцы — прастора. Можна не спяшаючыся ісці і выдумваць розныя гісторыі. Так, так, я — фантазёрка.

Завуць мяне Настасся Весялова. Вучуся я ў 5 «А» класе. Урокі ў школе завяршаюцца ў дзве гадзіны дня. Бацькі — на працы. Акрамя папугая Жорыка, мяне ніхто не чакае. І якая розніца, прыйду я дадому на пяць хвілін раней ці пазней.

Раптам зірнула сабе пад ногі і... мой зірк спыніўся на нечым дробным і круглым. Калі прысела, убачыла на тратуары манетку — дзесяць капеек. Не густа. Але чамусьці пакідаць яе тут не хацелася. Я падняла манетку і паклала сабе ў кішэнь.

Яна была ў мяне адна. Бо іншыя грошы я пакінула сёння ў буфетце.

«Цікава, што можна набыць за дзесяць капеек?» — падумала я.

У галаву нічога не прыходзіла. На кішэньныя расходы бацькі дадуць толькі заўтра. Магчыма, менавіта заўтра знойдзена манетка і спатрэбілася б. Але да заўтра яшчэ далёка, а набыць штосьці смачнае хацелася цяпер. Тым больш, кіёскаў па дарозе да дома хапала.

Нечакана да мяне звярнуўся мужчына ў пакаменчаным адзенні. Я нават здзівілася. Звычайна такія людзі звяртаюцца да старэйшых, выбачаюцца і кажуць, што ім не хапае на грамульку-другую.

— Прашу прабачэння, але не будзе ў вас рубля?

Відаць чалавек нават і не зірнуў на мяне: яму было ўсё адно, што перад ім стаіць школьніца.

— Не, у мяне толькі дзесяць капеек, — адказала я.

— Якая мне з іх карысць, — незадаволена буркнуў чалавек і патупаў далей.

«Сапраўды, якая карысць?» — падумала і я.

Я прыпынілася каля аднаго з кіёскаў. Стала разглядваць тавар і цэны. За дзесяць капеек і сапраўды нічога не набудзеш. Магчыма, столькі каштуюць запалкі. Але іх тут не было. І дома запалкамі ніхто не карыстаецца. А мама вельмі злуецца, калі дадому прыносяць непатрэбныя рэчы. Яна кажа, што яны псууюць інтэр'ер. І амаль кожная непатрэбная рэч тут жа апынаецца на балконе.

Звычайна, такія рэчы прыносяць бацька. Гэта ў асноўным рыбалоўныя прылады. Мясце цікавіць пытанне: «Чаму рыба, злужоленая гэтымі прыладамі, на кухні зусім не лішняя, а вось прылады — непатрэбныя ў кватэры рэчы?»

— Вырасцеш — зразумееш, — адказвае заўсёды мне мама.

Гэта адно з любімых яе выказванняў. Часам мне здаецца, яна пазбягае са мной сур'ёзных размоў. Адказаць так значна прасцей, чым бітую гадзіну тлумачыць свой пункт гледжання.

Да кіёска падышоў мужчына і папрасіў «Спартыўную панараму».

— Капейкі не знойдзецца? — запыталася жанчына-прадавец.

Мужчына перабраў у жмені манеткі. Патрэбнай не знайшлося. Прадавец незадаволена фыркнула:

— Быццам дробязь — і не грошы зусім. Нават рэшты няма чым даць. Пяць капеек буду вінна, — сказала яна пакупніку.

Той даў зразумець, што для яго пяць капеек не маюць значэння і адышоў ад кіёска.

Я ж зразумела, што дзесяць капеек — гэта дробязь, і што яна ў пэўныя моманты нават патрэбная. Але тут патрабавалася ўсяго адна капейка. І яе ў мяне не было, каб дапамагчы чалавеку.

Я падумала, хто з маіх аднакласнікаў падняў бы гэтыя дзесяць капеек? Ліза Тарасава? Наўрад ці. Яе бацька прадпрымальнік. Штораніцы прывозіць да школы на «Ланд Крузеры». У яе самы модны мабільны тэлефон і планшэт. У буфетце набывае што заўгодна. Калі б на дарозе ляжаў і рубель, Ліза б яго не падняла. Хоць, зразумела, гэта толькі мая думка.

Хутчэй за ўсё гэтыя грошы падняў бы Вова Сямёнаў. Ён са шматдзетнай сям'і, якая знаходзіцца пад кантролем міліцыі. Але ці дапамаглі б яму дзесяць капеек? Яму не дапамог бы, мабыць, і рубель.

Цікава, што было б, калі б я кожны дзень знаходзіла па дзесяць капеек? Прыходзіла б дадому і клала іх у скарбонку. Яна ў нас ёсць. Але дагэтуль пустая. Таму што кожны трымае свае грошы пры сабе, нават самыя маленькія. Але знойдзеныя я б дакладна клала туды. Скарбонка ў выглядзе вялікага тоўстага ката. Думаю, туды змясцілася б шмат манет. Магчыма, тысяча, а то і дзве. Нават і па дзесяць капеек. Як кажуць дарослыя: «Па кропельцы — рэчка, па травінцы — копка, а па копцы — стог».

Колькі трэба знайсці манетак, каб улетку адпачыць на Мальдывах? Вось цікава. Увесь клас у летні лагер, а я адна — на Мальдывы. Ну, хіба што яшчэ Ліза Тарасава.

Да прыпынку падышла жанчына з хлопчыкам. Убачыўшы галубоў, малы засмяяўся, пабег да іх.

— Вось і наш аўтобус. Талік хадзем, — паклікала сына жанчына.

Яна пачала хутка лічыць грошы, каб разлічыцца з кіроўцам. Але штосьці пайшло не так. Жанчына патрэсла кашалёк, але з яго нічога больш не выпадала.

— Дзесяць капеек, дзесяць капеек, — пачала нервова гаварыць яна. — Няўжо няма. Няўжо прыйдзецца пехам пяць прыпынкаў. А нам у дзіцячую паліклініку паспець трэба.

Ілюстрацыя Кацярыны БАБОК.

Я зразумела: жанчыне не хапае на білет дзесяць капеек. Без іх яна спозніцца з Талікам на прыём да доктара. Людзі на прыпынку стаялі і маўчалі. Я падышла да жанчыны і працягнула ёй знойдзеныя дзесяць капеек.

— Вазьміце калі ласка, — сказала я.

Жанчына зірнула на манетку, потым на мяне, потым на манетку, хутка яе ўзяла з маёй далоні.

— Дзякуй вялікі, дзяўчынка, — падзякавала яна і ўмомант павесялела.

Жанчына хутка ўзяла хлопчыка за руку і павяла ў аўтобус.

Аўтобус ад'ехаў. Я стаяла і глядзела яму ўслед. Вось і спатрэбіліся мае знойдзеныя дзесяць капеек. Маці і хлопчык не спозніцца на вельмі важны прыём. Доктар скажа, што Талік здаровы, і яны абодва радасныя вернуцца дадому назад.

Пэўна, так было патрэбна, каб нехта згубіў гэтыя дзесяць капеек, а я знайшла. Каб аддаць іх потым чалавеку, якому яны найбольш былі патрэбныя.

Кажуць, у жыцці нічога не бывае выпадкова.

А Мальдывы? Яны пачакаюць. Бо да летніх вакацый яшчэ не адзін дзень.

Андрэй СІДАРЭЙКА

«Так вось вайна «паклацілася» пра нашы лёсы...» — уздыхае Іван Амяльянавіч Шах, жыхар вёскі Вялікія Смальянцы, што за кіламетр ад райцэнтра Чашнікі, перакладаючы стосік сямейных фотаздымак. Вельмі прыгожая жанчына са сваімі роднымі на фоне экзатычнай прыроды. Прыгажуня, як высветлілася, стрыечная сястра майго земляка Ганна, у дзявотстве таксама Шах.

...Ганна нарадзілася ў 1925-м на хутары недалёка ад вёскі, дзе зараз жыве брат Іван. У дзяцінстве яны часта гулялі разам. Падрасталі, марылі пра будучыню, а наперадзе была вайна і не адна.

Бацька Ганны не вярнуўся з фінскай. Родны брат Віктар, лётчык, загінуў, абараняючы ад фашыстаў Ленінград. У 1944-м акупанты забралі ў Нямецчыну Ганну. На чужбіне ад землякоў, якія прыбылі пазней, дзяўчына даведалася пра смерць маці...

Пасля вызвалення вязняў амерыканцамі Ганна трапіла ў Францыю. Амаль 30 год родныя з Чашнічыны не мелі ад яе вестак.

...Той дзень напачатку 70-х, калі паштальён уручыў яму ліст з Аўстраліі, Іван Шах будзе помніць да апошніх дзён. Няцяжка ўявіць, што перажылі сваякі, калі даведаліся, ад каго па-

Ганна ў Аўстраліі.

сланне. Пісала Ганна. Жанчына расказвала пра свой паспяваенны лёс. Спачатку жыла ў Францыі. Там беларуска-прыгажуня пакарыла сэрца мільянера, стала яго жонкай, але не задалося...

Ганна вырашыла шукаць долі за акіянам і адправілася ў Аўстралію. На невядомай паўднёвай зямлі яе найлепшыя надзеі спраўдзіліся. Падарункам лёсу лічыла сустрэчу з Жанам Лавазаніянам — хлопцам-армянінам, бацькі якога былі выхадцамі з Расіі. З ім беларуску напачатка сапраўднае сямейнае шчасце. У пары нарадзілася двое дзяцей, жылі заможна. «Розум Жана, — пісала Ганна, — і наша агульная працавітасць дапамаглі стаць фабрыкантамі». Лавазаніянам належала фабрыка лаякавых пальчаткаў.

2016-ы — Карын Кнап (злева) з беларускімі сваякамі на Чашнічыне.

Яны шмат вандравалі па свеце, але туга па радзіме не пакідала Ганну. Муж, як мог, імкнуўся суцешыць. Пры магчымасці абавязкова ішлі на канцэрты артыстаў з Саюза. Ганна марыла пра паездку на радзіму.

Здзейсніць заповітнае атрымалася толькі ў 1975-м.

Лавазаніяны прыехалі ў Мінск і пасяліліся ў гасцініцы «Інтурыст». Законы ў адносінах да інашаземцаў у тых часы былі вельмі строгія. Без адпаведных дакументаў выехаць на Чашнічыну аўстралійцы не маглі. Лавазаніяны іх не мелі. Запрасілі чашніцкіх родных у сталіцу, дзе і адбылася першая сустрэча. Так і паехала б Ганна, не убачыўшы мясцін

пакоя, дзе размясціліся аўстралійцы. Звон разбітай шыбы нарабіў шмат шуму.

Шкліць акно ў прысутнасці замежных гасцей супрацоўнікам гасцініцы забаранілі. Але выйсце было знойдзена: Лавазаніянам прапанавалі паехаць на Чашнічыну. З гэтай нагоды сям'і выдзелілі «Волгу» чорнага колеру і суправаджэнне ў асобе афіцэра КДБ. Так больш чым праз 30 гадоў Ганна змогла пабываць на малой радзіме. Усяго некалькі дзён правяла яна ў беларускай вёсцы. Чым яны сталі для жанчыны — можна здагадацца.

Мінула ўжо дзясяцігоддзе, як не стала Ганны. Але сувязі з Беларуссю яе сям'я не страціла. Вельмі дапамагае інтэрнэт. Не так даўно ў Вялікіх Смальянцах сустрэкалі ўнучку Ганны — Карын

Кнап. Дзяўчына працуе ў адной са швейцарскіх фірмаў. Службовыя справы прымусілі адправіцца на ўсход Расіі. Абінуць Беларусь не змогла. Цёплая сустрэча вельмі ўразіла аўстралійку. Яна абяцала абавязкова прыехаць яшчэ...

Ірына ТОРБІНА, г. Чашнікі.

Шаноўныя чытачы! Конкурс «Фотаздымак з гісторыяй» працягваецца. Мы па-ранейшаму чакаем ад вас цікавых фота з сямейнага альбома. Здымкі (не больш за тры) з невялікай гісторыяй дасылайце з адпаведнай пазнакай на адрас: вуліца Б. Хмяльніцкага, 10а, 220013, г. Мінск або info@vziazda.by. Найлепшага аўтара чакае прыз. Арыгіналы дасланыя фотаздымак абавязкова вяртаюцца

1975-ы — сям'я Лавазаніяна на радзіме Ганны ў Вялікіх Смальянцах.